Kleine Trap

Een nieuwe regiosoort!

Zondag 10 februari 2019, een grijze en regenachtige dag. Geen weer voor een fikse duinwandeling. De laatste dagen zijn er verschillende Patrijzen gemeld nabij Hillegom, dus dat is wel een idee voor deze dag. In de regen rijd ik iets voor 11 uur richting De Zilk en besluit allereerst de Noorder Leidsevaart te proberen. De eerste stop levert alleen een groep Holenduiven op. Een paar honderd meter verder scan ik opnieuw het veld. Niets bijzonders. In de sloot zie ik een groep Wintertalingen. Terwijl ik geniet van het baltsen van deze eendjes, zie ik iets scharrelen in de rechter slootberm. Een forse vogel is aan het foerageren, waarbij ik alleen zicht heb op de achterzijde. Geen Patrijs of Fazant zie ik al snel en ik ben gealarmeerd. Dan richt de vogel zijn kop op en zie ik een lange nek. Nu weet ik het zeker, een KLEINE TRAP!

Kleine Trap De Zilk, 13 februari 2019. *Foto: René van Rossum*

Ik stap snel uit de auto en zet mijn telescoop op. Geen twijfel, absoluut een Kleine Trap. Ik maak snel een paar digiscoopjes in de stromende regen en besluit dan de vogel wereldkundig te maken. Al snel komen de eerste felicitaties en telefoontjes binnen. Na 20 minuten verschijnen de eerste waarnemers en kan René van Rossum enkele goede platen maken van de vogel, die dan nog steeds langs de sloot, al foeragerend, rustig van ons af beweegt naar het westen. Alleen een overvliegende Havik zorgt even voor alarm. Na

een uurtje staan er zo'n 60 waarnemers en fotografen en besluit ik mijn weg te vervolgen. Bij De Zilk tref ik een paartje Patrijzen aan in een akker. Is het toch nog goed gekomen!

Voorkomen

De Kleine Trap (*Tetrax tetrax*) is een broedvogel van vooral Spanje. Ook in Frankrijk en op Sardinië komt deze soort als broedvogel (nog) hier en daar voor maar sinds 2016 niet meer in Noord-Frankrijk (Dutch Birding 41: 53, 2018). Op het Italiaanse vaste land en in Noord-Marokko wordt de soort de laatste jaren ook niet meer aangetroffen. Verder spreidt het broedgebied zich uit van de Oekraïne en ZW Rusland door Kazachstan tot NW China. De vogel staat op de rode lijst van de IUCN (: International Union for Conservation of Nature and Natural Resources) als "Near Threatened" oftewel (bijna) bedreigd. De grootte van de wereldpopulatie werd in 1999 geschat op 250.000 individuen. Sindsdien gaat de Kleine Trap verder in aantal achteruit, vooral in het westelijke verspreidingsgebied. Dit komt omdat veel van zijn leefgebied wordt versnipperd door verstedelijking en infrastructuur, maar vooral ook door de intensivering van de landbouw.

Status in Nederland

In Nederland is de Kleine Trap een dwaalgast met tot op heden 47 "gevallen" (geschoten/verzameld en waarnemingen). Alle vogels van vóór 1983 (totaal 32 gevallen) werden geschoten, met uitzondering van het verzwakte exemplaar op 28 december 1959 dat in gevangenschap overleed. Er zijn negen gevallen van levende vogels in 1983-99. Alle betroffen solitaire individuen. De meeste werden gezien in november-januari (c 75%). Er is maar één geval uit mei-augustus. De vijf gefotografeerde exemplaren in 2000-15 dateerden van januari-februari (3), april en september. Daarna was er op 4 december 2018 een vogel die 1 dag bij Haamstede in Zeeland verbleef. Tot dit jaar waren er deze eeuw dus pas 6 waarnemingen bekend, waarschijnlijk een gevolg van de afname van de Europese populatie.
Deze waarneming van 10 februari 2019 betreft dus het 48e geval voor Nederland, indien aanvaard door de CDNA. De vogel werd na deze datum dagelijks gezien tot in ieder geval 18 februari

Kleine Trap met Pijlstaart en Wilde Eenden, De Zilk, 13 februari 2019. *Foto: René van Rossum*

Kleine Trap De Zilk, 13 februari 2019. *Foto: René van Rossum*

2019. Vele 100-en vogelaars en fotografen hebben de tocht gemaakt naar de Kleine Trap. Alleen al op Waarneming.nl werd de vogel door meer dan 950 waarnemers ingevoerd.
In de regio Zuid-Kennemerland is deze soort nog nooit waargenomen, dus een nieuwe regiosoort, nummer 379! Ook voor de provincie Zuid-Holland (de vogel zat ongeveer 700 meter van de Noord-Hollandse grens af!) betrof dit pas de 2e waarneming, na een eerder exemplaar in 1987 in Hellevoetsluis.

Leeftijd en geslacht

Leeftijd en geslacht zijn in het winterkleed soms lastig te bepalen. Er is niet zoveel hierover beschreven in de literatuur. Een adult man is feitelijk nog het makkelijkst herkenbaar in de winter aan de egalere, minder zwaar getekende, bovenzijde (in vergelijking met een vrouw/1e wi.) en de verkorte P4 (buiten naar binnen). Hier produceert het mannetje in de vlucht een hoge fluittoon mee! Op de vluchtopnamen van de vogel van De Zilk is P4 van "normale" lengte, dus een adulte man kan uitgesloten worden. Demongin (: "Identification Guide to Birds in the Hand") geeft aan dat een 1e winter vogel gelijk is aan een adult vrouw, echter dat de buitenste handpennen (incl. P4) en vaak ook de staartveren en dekveren nog van het juveniele kleed zijn. Op de verschillende vluchtfoto's is een duidelijk ruicontrast te zien tussen de binnenste vers geruide handpennen en P1-P5 (buitenste 5 handpennen) die nog niet geruid zijn. De vogel betreft dus een 1e winter vogel (of 2e kalenderjaar vogel). Wat niet in de boekjes staat is dat juveniele handpennen worden gekenmerkt door kleine lichte vlekjes op de bovenzijde van de buitenvlag (onder anderen Davy Bosman en Peter de Knijff in litt); die vlekjes zijn op P1-4 op enkele vluchtfoto's goed te zien.

Kleine Trap De Zilk, 15 februari 2019. *Foto: Arnoud B. van den Berg*

Het geslacht vaststellen van een 1e winter vogel is een behoorlijke uitdaging. Een Frans artikel van Jiguet en Wolff (: Ornithos 7-1 : 30 - 25 (2000)) geeft wat richtlijnen. Vooral de (fijne) donkere tekening op de witte armpennen zou op een vrouw kunnen wijzen, echter is dit blijkbaar niet een "hard" kenmerk. Het mogelijke baltsgedrag dat op 10 februari werd waargenomen, en leidde tot de suggestie dat het een mannetje betrof, wordt ook wel uitgelegd als dreig- of schrikgedrag. De Franse ringer Pierrick Devoucoux heeft veel Kleine Trappen in zijn handen gehad en concludeert op "jizz" en de iets dikkere nek dat het een mannetje betreft (persoonlijke mededeling). Het opgewonden springere gedrag van 10 februari ondersteunt dit. De waarneming is dan ook als 1e winter, vermoedelijk mannetje, ingediend bij de CDNA.
De Kleine Trap is voor het laatst gezien op woensdag 27 februari.

■ *Han Buckx*

(met dank aan Arnoud van den Berg voor het kritisch doorlezen van het eerste concept van dit artikel).

Kleine Trap De Zilk, 17 februari 2019. *Foto: René van Rossum*

